

ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

Problems of the Performance according to the Standard of the Early Childhood Development Centers of Tambon Administrative Organizations in Ubon Ratchathani Province

วิมลรัตน์ แวนระเว¹ อัสวฤทธิ์ อุทัยรัตน์²

Wimonrut Wanrawae¹, Udsawarit Utairat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 160 คน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการดำเนินงานทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า

2.1 สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตามตำแหน่ง ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตามประสบการณ์โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

3. เจ็อนไขที่ส่งผลต่อดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาให้เพียงพอ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ จัดหาบุคลากรสนับสนุนในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน ถูกสุขลักษณะและมีความปลอดภัย ประเมินผลการจัดเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนจัดตั้งชมรมผู้ปกครองและให้ประชาชนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนจัดประชุมผู้ดูแลเด็กเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานโดยให้หน่วยงานหรือองค์กรส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ดีซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : การดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ABSTRACT

The research aimed to study and compare the states and problems and to examine the performance according to the standard of the early childhood development centers under Tambon Administrative Organizations in Ubon Ratchathani. The instruments were a questionnaire with a confidence value equivalent to 0.95 and an in-depth interview. Statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, variance analysis, Scheffe's paired test, and content analysis.

The research findings were as follows.

1. The performance according to the standard of the early childhood development centers under Tambon administrative organizations in Ubon Ratchathani was at a high level. The problems related to the performance were at a low level.

2. By comparing the states of the performance of the centers in the study, it was found that:

2.1 The performance according to the standard of the early childhood development centers as classified by positions was overall different with a statistical significance of 0.05.

2.2 A comparison of the performance according to the standard as classified by experience was overall different with a statistical significance of 0.05.

3. The conditions affecting the performance according to the standard were

as follows. There should be sufficient budget for the centers, personnel should be adequate for different tasks, building and settings should be standardized and safe for children, evaluation of teaching and learning should be regularly conducted and improved, a curriculum should be in line with a context of a community, a popular participation was necessary for creating a good relation with surrounding communities, state agencies should be more involved to build more efficient network.

Keywords : performance according to the standard, the early childhood development centers

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้สมานฉันท์สันติวิธีมีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์มีทักษะในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ เกิดการสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา รักษาและพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ นำไปสู่ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขัน (เกษม วัฒนชัย, 2551 : 2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษา โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และ มาตรา 18 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดการ สาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาเข้าไปด้วย สอดรับกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักทางการศึกษา ก็ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการ สำหรับการ จัดการศึกษาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้เด็กปฐมวัยได้รับการ ส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกายอารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยให้ เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัยและมี ความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงาน ซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนา

เด็กเล็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดีล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมีมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกรมการศาสนา และกรมการพัฒนาชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพเป็นไปในทางเดียวกันแบ่งมาตรฐานออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547 : 1-2) และในปี พ.ศ.2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเห็นว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2547 ควรปรับปรุงเนื้อหาหลักเกณฑ์ หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วยด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนทุกภาคส่วนและด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 : 1-2)

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลังจากจัดตั้งและรับถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาสำหรับปฐมวัยพบว่า บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ มีวุฒิความรู้ไม่ตรงกับสายงาน บุคลากรไม่ได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อาคารสถานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐาน ส่วนใหญ่ใช้อาคารเก่าสำนักงานสภาตำบล ศาลาการเปรียญ หรืออาคารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ เป็นเพียงการรับฝากเด็กมาดูแลเพื่อให้ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพ และที่สำคัญ คือ งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรเพื่ออุดหนุนไม่เพียงพอ เนื่องจากจัดสรรให้หน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงกำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคนเป็นนโยบายที่สำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมและ

พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและได้จัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานการจัดการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 : 8-12)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้บริหารที่มาจากตัวแทนชุมชน และข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีสภาพและปัญหาในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี ให้มีประสิทธิภาพ เป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อเสนอแนะสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และแก้ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานและตอบสนองความต้องการของสังคมและชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจำนวน 199 คน นักวิชาการศึกษากำนวน 199 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 237 คน และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 311 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 946 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 30 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 44 คน และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 55 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 160 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพ และปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 6 ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดสำรวจ เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึกภายใต้กรอบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์สถานภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยคำนวณค่า

เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 : 103)ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.52 – 5.00 หมายถึง มีสภาพและปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาอยู่ในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาอยู่ในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
จำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้ ANOVA และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการทดสอบค่า t-test

4. วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ
ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย รองลงมา คือ ด้านบุคลากรและด้านการมีส่วนร่วม
และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านอาคาร สถานที่
สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

2. ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วน
ตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด
คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย รองลงมา คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม
หลักสูตรตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ พบว่า

3.1 สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วน
ตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตามตำแหน่งทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตามประสบการณ์โดยภาพรวมและราย

ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. เจ็อนไขที่ส่งผลต่อดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่สำคัญ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ มีการรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย 2) ด้านบุคลากรควรจัดหาบุคลากรในตำแหน่งอื่น ๆ เพื่อมาคอยช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะและมีความปลอดภัยสำหรับเด็กนักเรียน 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรควรมีการประเมินตรวจสอบผลการจัดเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนควรมีการจัดตั้งชมรมผู้ปกครองและให้ประชาชนชุมชนเข้ามาใช้บริการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมีการจัดประชุมผู้ดูแลเด็กเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานโดยให้หน่วยงานหรือองค์กรส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือซึ่งกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่สำคัญควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 6 ด้านอยู่แล้ว และอีกประการหนึ่ง การจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมเท่านั้นจึงจะรับการถ่ายโอนมา ดังนั้นสภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ยุทธนา มิ่งเมือง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อัครเดช วรหาร (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ ธนพล ดอนชม (2552 : บทคัดย่อ) ที่

ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

2. ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการบริหารการศึกษา ตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ได้ถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ การบริหารจัดการทุก ๆ ด้านทำให้การบริหารงานเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ส่วนผู้ดูแลเด็กก็มีความรู้มีประสบการณ์และมีคุณวุฒิการศึกษาทางด้านการศึกษา การอนุบาล หรือการศึกษาปฐมวัย จึงทำให้ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีในระดับน้อย ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย แก่นโมก (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่าด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชมนต์ ปัทมเสวี (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานีผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานีด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับน้อย

3. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตาม ตำแหน่งและประสบการณ์อภิปรายผลดังนี้

3.1 สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง ทั้งโดยสรุปและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างกันมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานที่ต่างกัน โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนส่งเสริมการจัดประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งทำให้การดำเนิน

งานของศูนย์พัฒนาเด็กประสบความสำเร็จสอดคล้องกับการศึกษาของ อุดมลักษณ์ คำลือ (2553 : 55-58) ได้ศึกษาพรรณษะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาที่มีอาชีพ/ตำแหน่งต่างกัันมีพรรณษะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกัน เชมิกา นุ่มพุ่ม (2553 : 79) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ผู้ปกครองเห็นว่ามีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนเมื่อจำแนกตามอาชีพต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานีโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตามประสบการณ์โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการและเมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. เจ็อนไขที่ส่งผลต่อดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เกิดขึ้นภายใต้เจ็อนไขที่สำคัญ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับ สุเทพ ปฎิมินต์ (2550 : ทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบัน เช่น ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้บริหารท้องถิ่น ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจังบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีไม่เพียงพอและยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการศึกษาปฐมวัยและในส่วนของปัจจัยที่เป็นเจ็อนไข

ในประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า ปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม นวัตกรรมการสอนที่ทันสมัย สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลควรร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องในการส่งเสริม ให้ชุมชน พ่อ แม่ ผู้ปกครองและผู้รู้ภูมิปัญญาต่าง ๆ ในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาพบว่าด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขโดยปรับปรุงอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องเล่นต่างๆ เพื่อให้มีความปลอดภัยเหมาะสมกับเด็กนอกจากนี้จะต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อเครื่องเล่นให้มีความเพียงพอกับจำนวนเด็กที่มีจำนวนมากขึ้นทุกปี

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ชุมชนผู้มีส่วนร่วมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะได้ส่งเสริมสนับสนุนงานบริการต่างๆเช่นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬาประเพณี การหางบประมาณช่วยเหลือสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน โดยรอบได้รับทราบอย่างทั่วถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเรื่องความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

2.2 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

2.3 ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในอนาคต

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. กระทรวงมหาดไทย. เกษม บุญมรย์. (2547). เอกสารประกอบการสอน
วิชาหลักทฤษฎีและการบริหาร. อุบลราชธานี คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
_____. (2550). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.
กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น.
เกษม วัฒนชัย. (2551). **แนวทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนา
คุณภาพประชาชน**. กรุงเทพฯ: ส เจริญการพิมพ์.
- เขมิกา นุ่มพุ่ม. (2553). **การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี**.
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยมหาสารคาม.
นิชมนต์ ปัทมเสวี. (2548). **สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชนพล ดอนชม. (2552). **แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล
กองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุทธนา มิ่งเมือง. (2550). **การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
จังหวัดปทุมธานี**. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิชัย แก่นโมก. (2553). **ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). “รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา.” **วารสารวิชาการ**. 8-13.
- สุเทพ ปฏิมินต์. (2550). **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอทุ่งหัว จังหวัดสตูล**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัครเดช วรหาญ. (2548). **ความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ
บริหารส่วนตำบลสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดมลักษณ์ คำลือ. (2553). **ทรงชนะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมา**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.